

Бондар Т. О.,
*кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і економіки освіти
Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені
М. В. Остроградського*

ІНФОРМАЦІЙНІ І КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ: ЦІКАВІ ЗНАХІДКИ І РЕСУРСИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

*У ХХІ столітті безграмотним вважається вже не той,
хто не вміє читати і писати, а той, хто не вміє вчитися,
доучуватися і переучуватися*
Елвін Тоффлер

Технології – це всього лише інструмент
Білл Гейтс

У статті розглядаються і аналізуються актуальні безкоштовні ІКТ-ресурси (інструменти, платформи, курси, сайти), що можуть використовуватись у післядипломній освіті (та самоосвіті) для розвитку особистісних і професійних компетентностей сучасного педагога.

Ключові слова: ІКТ, дистанційне навчання, онлайн курси, розвиток педагога, майнд-карти, сервіси Google.

В статье рассматриваются и анализируются актуальные бесплатные ИКТ-ресурсы (инструменты, платформы, курсы, сайты), которые могут использоваться в последипломном образовании (и самообразовании) для развития личностных и профессиональных компетенций современного педагога.

Ключевые слова: ИКТ, дистанционное обучение, онлайн курсы, развитие педагога, майнд-карты, сервисы Google.

The article examines and analyzes the current free ICT resources (tools, platforms, courses, websites) which can be used in postgraduate education (and self-education) for the the development of personal and professional competence of the modern teacher.

Keywords: ICT, distance learning, online courses, teacher development, Mind-maps, services Google.

Актуальність та постановка проблеми. Слова відомого автора «Третьої хвилі» і «Футурошоку» Елвіна Тоффлера не випадково взяті одним із епіграфів

до цього матеріалу – вони дуже влучно характеризують той стан, в якому зараз знаходиться вчитель і освіта в цілому. Це стан постійних змін і шаленої швидкості продукування нових знань та виникнення нових технологій. Час, коли на перший план виходить вже не вміння запам'ятовувати і відтворювати інформацію, а здатність швидко орієнтуватися в різних інформаційних потоках, освоювати нові технології і вміти їх застосувати. Доба «кліпового мислення» і абсолютна неспроможність старої «інформаційної» парадигми і породжених нею механізмів передачі знань ставлять перед освітянами нові виклики, але одночасно і відкривають широкий спектр можливостей.

Мета даної статті практична – розглянути низку актуальних ІТ-ресурсів і сервісів, якими може скористатись сучасний вчитель за умов наявності доступу до Інтернету та бажання розвиватись. Усі ресурси, що розглядаються, є безкоштовними й апробованими. Педагоги можуть використовувати їх для самостійного навчання у міжкурсовий період, а також як додатковий навчально-інформаційний ресурс під час курсів підвищення кваліфікації (використання на семінарських і практичних заняттях, під час роботи спеціальних дослідницьких груп, проведення науково-практичних семінарів тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження.

1) Перший ресурс, на який варто звернути увагу – **це безкоштовні дистанційні навчальні курси**: он-лайн платформи, конференції, вебінари, майстерні, які дають можливість додатково дистанційно підвищити свою кваліфікацію, опановуючи нові формати роботи й інструменти. Основна перевага таких форм навчання – вільний доступ, вузька спеціалізація напрямків, які можна обирати відповідно до своїх потреб, можливість навчання у зручному для себе місці і в зручний час.

Серед українських ресурсів найбільш популярними і поширеними є три платформи:

1. «**Prometheus**»(<http://courses.prometheus.org.ua>) – масові безкоштовні онлайн-курси з різних напрямків, які ведуть фахівці з ВНЗ України. Зручність

ресурсу у його доступності – матеріали можна проходити в індивідуальному темпі, переглядаючи у зручний для себе час. До речі, така можливість є далеко не на всіх навчальних платформах, деякі після проходження часу курсу закривають доступ до матеріалів, відео і лекцій. У Prometheus такої практики немає, що дуже зручно для вчителів. На сьогодні на цій платформі доступні досить різноспрямовані навчальні програми: Фінансовий менеджмент; Історія України: від Другої світової війни до сучасності; Розробка та аналіз алгоритмів; Основи програмування; Економіка для всіх; Основи інформаційної безпеки; Комунікаційні інструменти для побудови репутації; Психологія стресу та способи боротьби з ним; Теорія обмежень та Процеси мислення як потужний підхід до управління бізнесом; Бізнес-англійська; Як створити масовий відкритий онлайн-курс та інші.

2. «**VUM on-line**» (<http://online.vum.org.ua>) – платформа громадянського дистанційного навчання від Відкритого Університету Майдану, навчальні курси від провідних викладачів бізнес-шкіл, громадського сектору та практиків із бізнесу. Теми курсів пов'язані з персональним розвитком та діяльністю відкритого суспільства і його формуванням в Україні. На сьогодні доступні модулі з тем: Фінансове обґрунтування управлінських рішень; Перша психологічна допомога в екстрених і кризових ситуаціях; Відкриті електронні реєстри; Психологічний вік людей і спільнот; Вступ до критичного мислення; Соціальне підприємництво; Управління та інші.

3. «**EdEra**» (<http://ed-era.com/courses>) – порівняно молодий проект, розробляє і розміщує якісні онлайн-курси повного циклу, від лекцій до сучасно і доступно розроблених електронних книжок. На сьогодні вже виставлено курси з української мови та література, географія, біологія, англійська мова, фізика, математика, історія України, українська мова та література.

Російськомовні та англійськомовні (із субтитрами) ресурси:

4. **Coursera** (<https://www.coursera.org>) – набір курсів різними мовами (переважно англійською, але в багатьох доступні українські субтитри). Особливо цікавим для вчителів може бути курс «Вчіться вчитися: Потужні

розумові техніки, які допоможуть освоїти складний матеріал» (англ.: Learning How to Learn: Powerful mental tools to help you master tough subjects).

5. **EdX** (<https://www.edx.org>) є безкоштовною дистанційною платформою для масових онлайн-курсів університетського рівня відкритих інтерактивних курсів для слухачів зі всього світу. Будучи порівняно молодого (Массачусетський технологічний інститут і Гарвардський університет заснували її лише в 2012 році), платформа на сьогодні нараховує понад 2,5 млн. користувачів.

6. **Універсаріум** (<http://universarium.org>) – відкрита система електронної освіти з дуже розгалуженою тематикою і якісним підбором матеріалів (відео, лекції, додаткова література). Серед діючих курсів особливу увагу для освітян можуть становити «Точилка для розуму», «Тайм-менеджмент», «Хімія – корисна і даремна», «Інтелектуальні ігри» та «Психологія для всіх».

7. **Лекторіум** (<https://www.lektorium.tv>) – окрім діючих курсів (серед яких, до речі, окремою підгрупою йде категорія підвищення кваліфікації) міститься аудіотека з лекціями кращих лекторів. Серед курсів, які можуть зацікавити педагогів – «Методологія дисертаційного дослідження», «Геніальність. Обдарованість. Посередність», «Основи робототехніки», «Шкільна хімія – проста і цікава».

8. **«Освітня галактика Intel®»** (<https://edugalaxy.intel.ru>) – портал, на базі якого проводяться щорічні міжнародні дистанційні практико зорієнтовані конференції «Інновації для освіти», у програмі яких – велика кількість безкоштовних вебінарів і майстер-класів.

Мовні курси і платформи:

9. ***Polskijazyk*** – безкоштовна інтернет-платформа, за допомогою якої можна самостійно вивчити польську мову (<http://www.polskijazyk.pl>).

10. Ресурси для вивчення англійської мови:

– *LinguaLeo* (<http://lingualeo.com>) – дуже цікавий і яскравий ресурс, розміщує величезну бібліотеку відео, аудіо записів та текстових матеріалів. В

арсеналі – персональний озвучений словничок, а також різноманітні види інтерактивних тренувань.

– *Duolingo* (<https://www.duolingo.com/welcome>) – зручний, яскравий сайт, містить систему вправ, завдань та аудіо тестів.

II) Другим не менш важливим ресурсом для опанування ІКТ та здобуття нових навичок є **участь в очних безкоштовних навчальних програмах, тренінгах і проектах**, інформацію про які (а також – про актуальні конкурси, проекти і гранти) можна отримати зі спеціальних електронних розсилок інформаційних інтернет-ресурсів:

- Ресурсний центр для громадянського суспільства «Гурт» – <http://gurt.org.ua>;

- Українська платформа соціальних інновацій «Велика ідея» – <http://biggggidea.com/opportunities>;

- Інтернет-журнал про інновації та культуру «Платформа» – <http://platfor.ma>;

- Портал громадянського суспільства України «Громадський простір» – <http://www.prostir.ua>.

III) Третій інструмент, який можна і потрібно використовувати, – це **соціальні мережі й інтернет-спільноти**. сюди можна віднести як широкі освітянські спільноти у мережі Фейсбук (наприклад, «Уміти вчити: спільнота сучасних освітян» (<http://bit.ly/2emkAd1>) «Teach4teach: Учителя для учителей» (<http://bit.ly/2dER2Gk>), «Педагогический Клуб» (<http://bit.ly/2emgWQu>), «Образование – смена парадигмы» (<http://bit.ly/2dtZHS4>), «Відкрита Школа: Хмарні сервіси в освіті» (<http://bit.ly/1RPfn5G>)), так і вузько спрямовані: «Страничка для магистрантов, аспирантов и докторантов» (<http://bit.ly/2emmB92>), «Методическая копилка для воспитателей детского сада» (<http://bit.ly/2ezvie5>), «Філософія для дітей / Philosophy for Children» – група, зорієнтована на методики розвитку критичного і креативного мислення <http://bit.ly/1ZAxrah>).

Використання Фейсбуку як платформи не лише для спілкування (як це переважно відбувається з таким сервісом як Однокласники), а для професійного розвитку і навчання чи ефективних командних комунікацій залишається, на жаль, поки що не дуже поширеною практикою, а отже, і не повністю використаним ресурсом для багатьох освітян.

Втім, саме взаємодія у рамках спільнот (які можуть бути і закритими або таємними) часом спрощує вирішення цілої низки організаційних питань. Наприклад, для створення закритої спільноти для учасників спільного проекту (для спілкування тренерів і обговорення поточних ідей, планів і перспектив) чи для роботи творчої або наукової групи (наприклад, спеціальна дослідницька група «Філософія у школі», яка діє при кафедрі філософії і економіки освіти ПОППО ім. М.В.Остроградського, використовує саме формат закритої фейсбук-спільноти для обговорення організаційних питань та ідей майбутніх проектів).

Додатково слід назвати спільноти, присвячені роботі з Google: «Сервіси Google для вчителя» (<http://bit.ly/2eXhLA4>) та «GEG Навчаємося з Google» (<http://bit.ly/2eMeIvn>), а також окремий сайт «Про сервіси Google» (<https://sites.google.com/site/edugservis/home>), спеціально призначений для аналізу різних можливостей і сервісів Google.

IV) Окремим інструментом і помічником в роботі вчителя також є **спеціалізовані методичні сайти** (детальний перелік таких сайтів подано, наприклад, в «Базі інтернет-ресурсів для освітян Івана Іванова» <http://www.ict.in.ua/res>, а також у «Базі освітніх ресурсів від Відділу неформальної та інформальної освіти для дорослих ІМЗО МОН України» http://bazaosvitnihresursiv.blogspot.com/p/blog-page_26.html), та **сайти із готовими розробками уроків** (наприклад, гіпермаркет знань В.Співаковського (380 кейс-уроків, які можна використовувати у школі – <http://keys.edufuture.biz>), портал InternetUrok.ru <http://interneturok.ru> та інш.).

V) І, нарешті, окремо варто згадати про **інструменти ІКТ**, які роблять навчальну й організаційну діяльність простішою і зручнішою:

- Конструктор цілей навчання (<http://ode.ru/target>), який зручно використовувати при плануванні уроків.

- Трелло (<https://trello.com>) – надзвичайно зручний сервіс для командної роботи над проектами, який також можна використовувати як власний органайзер, розміщуючи на віртуальних дошках стікери з подіями і дедлайнами.

- Сервіс <https://www.thinglink.com>, в якому дуже зручно виконувати Інтерактивні малюнки (приклад готової роботи – <https://www.thinglink.com/scene/719554671789735937#>)

- Надзвичайно простий сервіс для створення колажів – <http://www.getloupe.com>.

- Робити короткі посилання замість довгих вчителям допоможе <https://bitly.com>, здатний швидко генерувати лаконічні посилання.

- Evernote – інтерактивний щоденник-органайзер, в якому дуже зручно зберігати матеріали різних форматів: записи, малюнки, цитати з сайтів, гіперпосилання і прикріплені файли (<https://evernote.com>).

- Сервіс для створення інтелект-карт (mind-map), популярність яких сьогодні надзвичайно зростає через широкий спектр використання (при плануванні, для кращого запам'ятовування, для презентування ідей, мозкових штурмів і т.д.) зручно використовувати безкоштовний сервіс coggle.it.

Висновки. Перелік і опис подібних корисних ІТ-інструментів (різних за ступенем складності і якості продукту) можна продовжувати й далі, адже технологій, які можна використати у навчальній діяльності, насправді дуже багато, й усі вони постійно оновлюються і змінюються. Тому ми зазначили лише ті, які найуспішніше пройшли апробацію під час використання у навчальному і організаційному процесах та є простими для освоєння. Адже технології, як влучно підкреслив свого часу Біл Гейтс – це і справді всього лише інструмент. Коли людина бажає розвиватися і робити свій предмет цікавим для інших (без різниці, чи це урок у класі, семінар у коледжі чи лекція в інституті післядипломної освіти) – вона обов'язково знаходитиме і

використовуватиме ефективні інструменти й ІКТ-ресурси, які їй в цьому допоможуть. І чим більше таких творчих і захоплених освітян працюватиме на різних рівнях освітньої системи, тим більше шансів в українській освіті швидко й успішно перерости стару «інформаційну» парадигму і досягти гідного рівня якості в глобалізованому світі.